

**ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНИКАНЫҢ ДАМУЫ:
ЖАҢА ИДЕЯЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР
РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНИКИ:
НОВЫЕ ИДЕИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

Сондықтан да сыныптарда математиканы оқыту процесінің және оның құрамды бөліктерінің өзіндік ерекшеліктерін айқындайды: математиканы оқытудың мақсаты тұжырымдалады; кімді оқытамыз, яғни жоғары буындағы оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері зерттеледі, оқытудың мазмұны анықталады және оны қарастырудың тәртібі негізделеді; оқытудың әдіс-тәсілдері іріктеледі; оқытудың құрал –жабдығының түрлері ұсынылады; оқытуды ұйымдастыру түрлері айқындалады; оқытудың нәтижелері және олардың нақты деңгейінің қандай болу керектігі анықталады; геометриялық кеңістік ұғымдары жөніндегі білімдерін жалпылау; геометриялық фигураларды бір бірінен ажыратуға машықтандыратын тапсырмалар қайталау және пысықтау мақсатында кездесуі мүмкін және олардың бәрі жаңадан еңгізіліп отырған түсініктермен тығыз байланысты қарастырылған жөн.

Мектеп математикасының мазмұны, оны оқытудың ерекшеліктері анықталады және оны ғылыми негізі жасалады. Математика курсының мазмұны мен логикалық құрылымы және ғылыми-техниканың бүгінгі даму деңгейіне сай негізделеді. Жоғарғы буында математиканы оқытуға қатысты жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстары, озық тәжірибе жұмыстары өз деңгейінде қарастырылады. Геометриялық кеңістік ұғымдары.

Геометрияны оқытуда 10-11 сыныптарда блок құру мәселесі де практикалық қырынан қаралады. 10-11 сыныптарда «Көпжақтар», «Аналу денелері», «Көпжақтарының және айналу денелерінің көлемі», «Мектеп геометриясының курсын қайталау» атты тараулар бойынша блоктар жасап, теориялық теорема мен ережелерді іс жүзінде практикалық есептерді шығаруға ыңғайлау, кеңістік туралы кең көлемде оқушылардың көзқарастарын дамыту диплом жұмысында іске асырылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Е.Ж. Жунусов, Р. Тасболатова «Из опыта проведения факультатива. Решение математических задач в старших классах с N10 им. Валиханова» / А., 1995
2. Р. Тасболатова «Методика решения стереометрических задач»
3. Р. Тасболатова «Значение задач в развитии математического мышления учащихся. Научно-практ. конф. «Перспективы разви Тия университетского образования и науки в республике Казахстан»» / Талдықорган, 1996
4. Р. Тасболатова «Геометриялық есептерді векторлық әдіспен шығару»
5. Журнал «Проекциялық сызу. Әдістемелік оқу құралы». (Н.Б. Избембетова мен авторлық бірлестікте)
6. «Ғимараттың тілігін, қасбетін, планын орындау және әскездеу», 2000

УДҚ 372.851

**5-СЫНЫП МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН
КРЕТРИАЛДЫ БАҒАЛАУ**

Узақбаева У.Г., 4 курс, 5В010900 – математика, инженерлік-техникалық институты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Фазылова А.А., математика кафедрасының аға оқытушысы, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Бұл мақалада 5 сынып оқушыларының өзін-өзі немесе бір-бірін бағалауы, оның білім беру процесіндегі алатын орны, математика сабағында критериялды бағалаудың кейбір мысалдары көрсетілген.

**ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНИКАНЫҢ ДАМУЫ:
ЖАҢА ИДЕЯЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР
РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНИКИ:
НОВЫЕ ИДЕИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

Бүгінгі білім беру жүйесінің ерекшелігі-білім алушының қандай да бір іс-әрекетке күзiретiлiгiн дамыту болып табылады. Оқушылардың білім нәтижелерін бағалау оқыту үдерісінің маңызды бөлігі болып табылады. Бағалау процесі-қазіргі оқыту мен оқудың маңызды элементтерінің бірі. Оқу процесін басқарудың тиімділігі көбінесе бағалауды дұрыс ұйымдас-тыруға байланысты. Критериалды бағалау бағалауды объективті түрде жүргізуге мүмкіндік беретін механизмнің болуын болжайды. "Бағалау" сөзі латын етістігінен шыққан – "бірге отыру". Бағалау-оқу және оқу процесін жетілдіру үшін оқушылардың жетістіктері туралы ақпаратты жинау және талдау процесі. Критериалды бағалау-бұл оқушылардың оқу жетістік-терін, оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін қалыптастыруға ықпал ететін, білім беру про-цесінің барлық қатысушыларына алдын-ала белгілі, нақты анықталған, ұжымдық дамыған критерийлермен салыстыруға негізделген процесс.

Бағалауға критериалдық тәсіл оқушыларды объективті бағалау проблемасын шешуі және оларды неғұрлым жоғары нәтижеге қол жеткізуге ынталандыруы тиіс болғандықтан, проблемалар шеңбері олардың маңыздылығы бойынша мынадай болуы мүмкін. Біріншіден, бағалау жүйесі белгілі бір оқу материалын қаншалықты сәтті меңгергенін, белгілі бір практи-калық дағдының қалыптасқанын анықтауға мүмкіндік беруі керек. Екіншіден, бағалау жүйесіне оқушылардың өз жетістіктерін өзін-өзі бағалауын көтермелейтін және дамытатын механизм енгізілуі тиіс. Үшіншіден, бағалау жүйесі мұғалім, оқушы, ата-ана, мектеп ұжымы арасындағы тұрақты байланысты қамтамасыз етуі керек. Төртіншіден, бағалау жүйесі белгілі бір сыныпқа қатысты бірыңғай болуы керек. Бесіншіден, бағалау жүйесі оқушылардың психикасына мүмкіндігінше ұқыпты қарау, оны жарақаттайтын жағдайлардан аулақ болу үшін құрылуы керек.

Критериалды бағалауда міндетті түрде дескрипторлар құрылуы керек. Дескрипторда оқушының жетістік деңгейінің дәл сипаттамасын және оларға берілетін ұпай санын көр-сетілуі керек. Мысалы 1. (2-3 кесте). 5-сынып математика.

1. Сауле 15 тәтті кәмпиттер болды. Ол оның $\frac{3}{5}$ – *ін* жеп қойды. Сәуледе қанша кәмпит қалды? [2]
2. Автобус 80км жол жүрді. Бұл оның барлық жолының $\frac{4}{5}$ – *індеі*. Барлық жол қанша километр? [2]
3. Есептеңіз. [5]
 - a) $53.47 \cdot 0.1$; b) $3.2 \cdot 4.87$; c) $7.4 : 0.01$; d) $0.8 : 100$; e) $0.585 : 1.17$;
4. $B = \{3; 5; 7; 9; 11\}$ және $C = \{4; 7; 8; 9; 10; 12\}$ жиындары берілген. [2]
 - A) B және C жиындарының қиылысуын табыңыз;
 - B) B және C жиындарының бірігуін табыңыз;

Критеріі	Дескриптор	Жетістік деңгейі
№1. Санның бөлігін табады	Есеп шартына сәйкес өрнек құрастырады.	1
	Есеп сұрағының жауабын табады.	1
№2. Бөлігі бойынша санды табады.	Есеп шартына сәйкес өрнек құрады.	1
	Есеп сұрағының жауабын табады.	1
№3. a, b Ондық бөлшектерді көбейтеді.	Ондық бөлшектерді 0,1-ге көбейту ережесін қолданады.	1
	Ондық бөлшектерді көбейтеді.	1

**ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНИКАНЫҢ ДАМУЫ:
ЖАҢА ИДЕЯЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР
РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНИКИ:
НОВЫЕ ИДЕИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

№3 с,d,e Ондық бөлшектерді бөледі.	Ондық бөлшектерді 0,01-ге бөлу ережесін қолданады.	1
	Ондық бөлшектерді 100-ге бөлу ережесін қолданады.	1
№4. Берілген жиындардың қиылысуын және бірігуін табады	Жиындардың қиылысуын анықтайды.	1
	Жиындардың бірігуін анықтайды.	1
Барлығы: 11 ұпай		

2-кесте. Өздік жұмысын бағалау критерийі

Ұпайлар	Проценттері	Баға
0-4	0-54 %	«2»
4-6	55-71 %	«3»
7-9	72-88 %	«4»
10-11	89-100 %	«5»

3-кесте. Критерий ұпайларын 5 балдық бағаға ауыстыру шкаласы

Мысал 2.5-сынып математика «Жай бөлшектер » тақырыбынан өздік жұмысты бағалау критерилері(4 кесте)

1. Теңдік дұрыс болу үшін, бөлшектің негізгі қасиетін қолданып, x – *тің* мәнін табындар:

a) $\frac{3}{5} = \frac{x}{15}$ b) $\frac{12}{x} = \frac{6}{7}$

2. Дұрыс тұжырымдарды көрсетіндер:

- a) бұрыс бөлшектің алымы әр уақытта бөлімінен артық;
- b) дұрыс бөлшектің алымы әр уақытта бөлімінен кіші;
- c) дұрыс бөлшектің алымы әр уақытта бөлімінен артық;
- d) егер бөлшектің алымы бөліміне тең болса, онда бөлшек бұрыс болады.

3. $\frac{3}{5}; \frac{10}{7}; \frac{8}{9}; \frac{12}{13}; \frac{18}{11}; \frac{23}{32}$ бөлшектерден:

- a) дұрыс бөлшектерді;
- b) бұрыс бөлшектерді жазындар.

4. Бұрыс бөлшектерді аралас сандарға және аралас сандарды бұрыс бөлшектерге айналдырындар.

$\frac{15}{8}; 2\frac{3}{16}; \frac{35}{11}; 5\frac{9}{14}$.

№1. Жай бөлшектің негізгі қасиетін қолданады	Алымдағы белгісіз x -ті табады.	1
	Бөлімдегі белгісіз x -ті табады.	1
№2. Дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажыратады	Дұрыс тұжырымдарды көрсетеді.	3
№3. Дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажыратады.	Дұрыс тұжырымдарды көрсетеді.	1
	Бұрыс бөлшектерді көрсетеді	1

**ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНИКАНЫҢ ДАМУЫ:
ЖАҢА ИДЕЯЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР
РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНИКИ:
НОВЫЕ ИДЕИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

№4. Бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдырады	Аралас санды бұрыс бөлшекке айналдырады.	1
	Бұрыс бөлшекті аралас санға айналдырады.	1
Барлығы: 9 ұпай		

4-кесте.

Оқушы осындай аралық бақылау жұмыстарды орындай отырып, өзінің жетістігін бағалайды, қорытынды бақылауға дайындалады.

Қорытындылай келе, критериалды бағалау әдістемесі оқу іс-әрекетін ынталандырудың және оқушыға жеке көзқарастың тиімді құралы екенін айтқым келеді. Бұл педагогикалық технологияны енгізу кезінде әр оқушы бала дамудың белгілі бір деңгейіне жете алады, өйткені технологияның өзі оқушының алға жылжуына, оқушының өзін-өзі жүзеге асыруына бағытталған.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. «Блум таксономиясын оқу үрдісінде пайдалану әдістемесі әдістемелік құрал» / Орал, 2013
2. «Жаңа тұрпатты мұғалімнің кәсіби іскерлік сапалары» Қазақстан мектебі журналы, №9, 2011
3. «Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. Екінші деңгей», 2014
4. Г.К. Көкіжанова «Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау білім сапасын басқарудағы негізгі критерий», 2009

УДК621.316.7

**РОЛЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В ФОРМИРОВАНИИ
ПАТРИОТИЗМА МОЛОДЕЖИ В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНЕ**

Коккузова Д.Б., 2 курс, электроэнергетика, инженерно-технический институт, Костанайский региональный университет им. А.Байтурсынова

Жиентаева К.Н., старший преподаватель кафедры философии, Костанайский региональный университет им. А.Байтурсынова

В статье рассматриваются трудности патриотического воспитания в Казахстане. Патриотическое воспитание молодежи – это часть государственной молодежной политики страны. Являются патриотом своей страны – всегда большая честь для любого человека, имеющего гордость и собственное достоинство. Но патриотами не рождаются, ими становятся.

На современном этапе развития высоких технологий и трансформации социальной жизни все больше выделяются такие негативные тенденции развития молодежи, как утрата надежных социально-мировоззренческих ориентиров, а также распространение в молодежной среде установок на негативное девиантное поведение [1].

Поэтому для дальнейшего направления развития в правильное русло и формирования духовно-нравственных ценностей молодого поколения является особо важной роль патриотизма и патриотического воспитания. Именно патриотизм – это то, самое ключевое качество,